

ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה

One method used to date the composition of the פיוט of ונתנה תוקף is to analyze its literary style. The absence of rhyme in many of the lines of the פיוט led some to conclude that the פיוט of ונתנה תוקף was composed before rhyme became a regular feature of פיוטים. That would suggest that the פיוט of ונתנה תוקף was composed before the period of Elazar Ha'Kalir since from the era of Ha'Kalir and continuing with the פייטנים who followed Ha'kalir, lines of פיוטים almost universally followed a rhyming pattern. That pattern is missing in the פיוט of ונתנה תוקף.

The line of ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה is a second feature of the פיוט of ונתנה תוקף that provides a basis for dating the literary style of the פיוט. Variations of that line appear in the תלמוד בבלי and the תלמוד ירושלמי:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז' עמ' ב'—ואמר רבי יצחק: ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן: צדקה, צעקה, שינוי השם, ושינוי מעשה. צדקה דכתיב (משלי י') וצדקה תציל ממות; צעקה דכתיב (תהלים קז') ויצעקו אל ה' בצר להם וממצקותיהם יוציאם; שינוי השם, דכתיב (בראשית יז') שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, וכתיב וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך בן; שינוי מעשה דכתיב (יונה ג') וירא הא—להים את מעשיהם, וכתיב (יונה ג') וינחם הא—להים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה. ויש אומרים: אף שינוי מקום, דכתיב (בראשית יב') ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך, והדר ואעשך לגוי גדול.

Translation: Rabbi Isaac further said: Four acts can contribute to the cancellation of an evil decree that has been levied upon a person: i.e. charity, supplication, change of name and change of conduct. Charity, as it is written: and charity saves one from death. Supplication, as it is written: then they cried unto the Lord in their trouble, and He delivered them out of their distress. Change of name, as it is written: as for Sarai your wife, you shall no longer call her name Sarai, but Sarah shall be her name; and the verse continues: and I will bless her and moreover, I will give you a son from her. Change of conduct, as it is written: and G-d saw their works; and the verse continues: and G-d relented from imposing the evil decree which He said He would levy upon them and G-d did not impose the punishment. Some say that change of place also avails, as it is written: Now the Lord said unto Abram, Leave your homeland; and the verse proceeds with: and I will make of you a great nation.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תענית פרק ב'—א"ר לעזר שלשה דברים מבטלין את הגזירה קשה ואלו הן תפלה וצדקה ותשובה ושלשתן בפסוק אחד (דברי הימים ב', ז', יד') ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו זו תפלה ויבקשו פני זו צדקה כמה דאת אמר (תהלים יז', טו') אני בצדק אחזה פניך; וישבו מדרכיהם הרעים זו תשובה אם עשו כן. מה כתיב תמן ואני אשמע השמים ואסלה לחטאתם וארפא את ארצם.

Translation: Rabbi Lazar said: Three acts can cause the cancellation of an evil decree that has been levied against a person. These are the acts: Prayer, charity and repentance. All three acts can be derived from one verse: if My people, who are called by My name, shall humble themselves, and pray, and seek My presence, and turn from their wicked ways; then I will listen from heaven, and will forgive their sin, and will heal their land. The words in the verse: and they will pray represents prayer; the words: seek My presence, represents charity, as it is written (Tehillim 17, 15) I justly will look upon you. The words in the verse: and they will turn from their evil ways represents repentance, if they perform it. What does the verse next provide? Then will I listen from heaven, and I will forgive their sin, and I will heal their land.

Professor Yaakov Shmuel Spiegel on page 271 of his book: פתחי תפילה ומועד in an article entitled: בירור בדברי הפייטן 'ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' ועל כפיפות להלכה cites the following issue raised by the 'מהרש"א concerning the above excerpt from the ונתנה תוקף פיוט and its relationship to the תלמוד בבלי:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת ראש השנה דף טז' עמ' ב'—ואלו הג' יסודן הפייט תשובה תפלה צדקה מעבירין את רוע הגזירה אבל שינוי השם ושינוי מקום לדברי יש אומרים לא זכרן הפייטן שהם גם כן מעבירין הגזירה כדקאמר הכא.

Translation: The composer of the Piyut Oo'Nisaneh Tokef used this excerpt from the Babylonian Talmud to compose the line: repentance, prayer and charity serve to abolish the evil decree. Yet, the author failed to also include the other two acts that are referred to in the Talmud that can be undertaken to ward off an evil decree: change of name and change of place. Why did the composer fail to include those acts as well?

Professor Spiegel then reproduces answers given to the question raised by the מהרש"א by five different Rabbinic authorities. He then comments on those answers:

275 page—כל הפתרונות שמנינו עד הנה בנויים על ההנחה יסודית שהפייטן הכיר את סוגיית התלמוד הבבלי והוא כפוף לה, ולכן עלינו ליצור התאמה בינו לבין הסוגייה . . . אבל עתה ידוע לנו בבירור כי 'ונתנה תוקף' הוא פיוט קדום. . . . 276 page—נמצאנו למדים כי 'ונתנה תוקף' חובר כנראה על ידי הפייטן הידוע ינאי, שפעל בארץ ישראל בתקופה קדומה. גם אם אין אנו בטוחים בזיהויו של יוצר הפיוט, הרי ברור כי 'ונתנה תוקף' הוא פיוט שחובר בארץ ישראל בתקופה קדומה. ידיעה זו פוטרת את הקושי שחעמיד עליו מהרש"א בדרך חדשה. פייטני ארץ ישראל, במיוחד הקדומים שבהם, לא השתמשו כל עיקר בתלמוד הבבלי, וכנראה לא היכירוהו בעריכתו כפי שהיא לפנינו. ברור אפוא שאת מקורו של הפייטן יש להפש בתלמוד הרושלמי ובמדרשי ארץ ישראל.

Translation: All of the answers to the question raised by the Maharsha that we have enumerated are based on the premises that the author of the piyut: Oo'Nisaneh Tokef was familiar with the excerpt from the Talmud Bavli (reproduced above) and was bound by its content. That became the reason to explain why the author omitted the acts of changing one's name and changing one's place as a means by which an evil

1. Rabbi Samuel Eliezer ben Rabbi Judah HaLevi Edels - the Maharsha - was born in Cracow in 1555. His wife was from Posen, to where he moved and established a yeshiva. He and his yeshiva were supported by his mother-in-law Edel (thus the appellation Edel's). After her death, he served as a rabbi in a number of cities in Poland, until he passed away in 1632.

decree can be abolished. . . However, we now know with certainty that the Piyut: Oo'Nisaneh Tokef is an ancient Piyut . . . We can therefore conclude that: Oo'Nisaneh Tokef was apparently composed by the well known author: Yannai, who labored in an early period in Eretz Yisroel. Even if we cannot identify with certainty the composer of the Piyut, it is clear that Oo'Nisaneh Tokef is a Piyut that was composed in Eretz Yisroel in an early period. Recognizing that fact, we can resolve the issue raised by the Maharsha by suggesting a new approach. The composers of Piyuttim in Eretz Yisroel, particularly, the early poets, did not borrow at all from the Babylonian Talmud. In fact they probably did not have access to the version of the Babylonian Talmud that we now possess. It is therefore clear that our search for the source of the wording of Oo'Nisaneh Tokef must be limited to the Jerusalem Talmud and to the Midrashim that were authored in Eretz Yisroel.

Professor Spiegel then reproduces the excerpt from the תלמוד הירושלמי that we cited above and concludes:

277 page –הרי לנו מקורו של הפייטן באופן ברור, ושאלת מהרש"א אינה קיימת כל עיקר.
Translation: We can now point to this excerpt from the Talmud Yerushalmi as the definitive source for the line: repentance, prayer and charity cause the cancellation of an evil decree. Based on the link between that line and the excerpt from the Talmud Yerushalmi, we can deflect the question posed by the Maharsha.

Why did the מהרש"א not cite the excerpt from the תלמוד הירושלמי? Perhaps he did not have access to that volume of the תלמוד הירושלמי. Other Ashkenazic authorities did have access to that volume of the תלמוד הירושלמי as can be shown by the following:

ספר מטה משה², תתיח' –ואומר ונתנה תוקף ואח"כ ותשובה ותפלה וצדקה כך גמצא בכל המחזורים חדשים גם ישנים. רק חדשים מקרוב באו אומרים ותפלה וצדקה ותשובה על פי המדרש אמר רבי יידן (ירושלמי תענית פ"ב, הלכה א') שלשה דברים מבטלין גזירה קשה של אדם ואלו הן התפלה והצדקה והתשובה וכולן בפסוק אחד (דברי הימים ב', ז', יד') ויכנעו עמי אשר גקרא שמי עליהם ויתפללו הרי תפלת ויבקשו פני הרי צדקה שנא' (תהלים יז', טו') אני בצדק אחזה פניך. וישבו איש מדרכו הרעה הרי תשובה ואח"כ ואסלה לעונם.

Translation: And then the prayer leader opens Oo'Nisaneh Tokef and proceeds to recite the line: repentance, prayer and charity cause the cancellation of an evil decree. The line is presented in this manner in older and newer editions of the Machzor for the Yomin Noraim. However, some publishers of new editions of the Machzorim for the Yomin Noraim have changed the order of the words contained in the line. They provide in its place the line: prayer, charity and repentance. They base the change on what is found in a Midrash (Jerusalem Talmud, Maseches Ta'Anis, Chapter 2, Halacha 1): 'Rabbi Yadin said: three acts can cause the cancellation of an evil decree that has been levied against a person. These are the acts: prayer, charity and repentance. All three acts can be derived from one verse: if My people, who are called by My name, shall humble themselves, and pray, and seek My presence, and turn from their wicked

2. Rabbi Moshe ben Avraham of Przemysl was a Galician rabbi; born at Przemysl about 1550; died at Opatow 1606. After having studied Talmud and rabbinics under his uncle R. Zvi and Shlomo Luria, he became rabbi of Beldza, where he had a large number of pupils. He retired from this rabbinate and lived privately for a time at Vladimir. He was then called to the rabbinate of Przemysl, and, in 1597, to that of Luboml. Toward the end of his life, he became the chief of the community of Opatow and district rabbi of Cracow. (Wikipedia)

ways; then will I listen from heaven, and will forgive their sin, and will heal their land. The words in the verse: And they will pray, represent prayer; the words: seek My presence, represent charity as it is written (Tehillim 17, 15) I justly will look upon you. The words in the verse: and they will turn from their evil ways, represent repentance, if they perform it. What does the verse next provide? Then will I listen from heaven, and will forgive their sin, and will heal their land."

ונראה דאין לשנות כלל כמו שכתב בדרשות מהרי"ל וז"ל אמר מהרי"ל שגגה הוא ביד המגיהים את הספרים של הציבור שמא המסדר היה גדול יותר מהמגיה. כ"ש הכא דאין לשבש ספרים קדמונים דלא אשתמיט שום אחד מהם שהיה כותבם כזה הסדר. וכן יסד הפייטן ביוצר דשבת שובה סדר תשובה תפלה צדקה וכן המהרי"ל שהיה מדקדק בכל מלה ומלה היה אומר ותשובה ותפלה וצדקה דלא כסדר קראו.

Translation: There appears to be no reason to change the order of the words in the line. That was the lesson that the Maharil taught. He said: "it is an error for new publishers of Machzorim to change words within the Machzor. Perhaps the old publisher was much wiser than the new publisher!" That is the case even more so in our situation. It is wrong to disrupt the wording found in older Machzorim since none of the older publishers saw a need to change the wording. Particularly in this case where we find the same line included in a Piyut that is recited during the Yotzer of Shabbos Shuva; i.e. repentance, charity and prayer. So too the Maharil, who was very careful concerning every word that he would recite, recited the line as: repentance, charity and prayer, which is not in the order found in the above verse.

ואמר תשובה ותפלה ר"ל ע"י התשובה הקדומה לתפלה וצדקה על דרך נירו לכם ניר (ירמיהו ד', ג'). ואפשר שזהו היה כוונת המסדר ומי יבא אחר המלך שכבר עשהו דודאי התשובה קודם דאי לא ישב מדרכו הרעה מה לו לזעוק עוד על פני המלך ה' בתפלה. והתשובה היא אחת משבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם ראוי להיות קדומה ורמו לדבר (דברים ל', יד') בפיו ובלבבך לעשותה. בפיו זו תשובה שהיא בודוי פה ע"ד (משלי כח', יג') מודה ועוזב ירוחם. בלבבך זו תפלה על דרך (דברים יא', יג') ועבדתם א-להים בכל לבבך איזהו היא עבודה התלוי' בלב הוי אומר זו תפלה. לעשותה זו צדקה (ישעיהו לב', יז') והיה מעשה הצדקה שלום.

Translation: Perhaps the basis for the order of the words is as follows: perform repentance before prayer because it is only by first repenting that prayer and charity cause the cancellation of an evil decree, as the prophet Yirmiyahu said (chapter 4, 3): Break up your fallow ground and sow not among thorns. That may have been the intent of the author. How can we who are living long after the author composed the Piyut consider changing his wording? He was teaching us that repentance must be performed before praying and before giving charity. If a person does not repent first, what purpose is served in him crying in front of the King in prayer? Keep in mind that Teshuva was one of the seven items that was created before the creation of the world. As a result, it is an act that is worthy of receiving priority. A clue to that fact can be found in the verse: in your mouth and in your heart to perform. The words: in your mouth, are a reference to repentance which takes place by verbal confession based on the verse: he who conceals his sins shall not prosper; but whoever confesses and forsakes sin shall have mercy. The words: in your heart, represent prayer, as in the verse: and you shall serve G-d with all your heart. What is service that is centered in the heart? That service is represented by prayer. The words: to perform it, represent charity, as it is written: the act of performing charity will bring about peace.

להבין את התפלה

Further evidence that the line: ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה was composed by a poet who lived in ארץ ישראל is found in the book: למה צמנו by Shulamit Elizur, World Union of Jewish Studies, 2007. On pages 133-134 and 141-143, she provides examples of lists of fast days that were included in מהזורים³ that followed נוסח רומא. At the end of the list published on pages: 133-134, comes the following line:

אלו עשרים ושתים צומות, שהן ימי צער. וגזרו חכמים לתענות בהן ולהיכנע לפני השם. ותפלה ותשובה וצדקה הם עיקר התענית. והכל הולך אחר כוונת הלב. אשרי מי שלבו וכוונתו לשמים.

Translation: These are the twenty-two fast days during the year which represent days of distress. Our Sages decreed that we must abstain from eating on those days and to submit ourselves before G-d. Prayer, repentance and charity are the necessary ingredients for a meaningful fast. All follows the heartfelt intent of each person. Joyous is he whose heart and intent are focused on heaven.

On pages 141-143:

ותפלה וצדקה ותענית עם התשובה מבטלין את הגזירה.

Translation: Prayer, charity and fasting with repentance cause the cancellation of harsh decrees.

The following represents another example of an ארץ ישראל source that includes the line:

תשובה ותפלה וצדקה:

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת נח סימן ה-(ח) וידבר א-להים אל נח לאמר צא מן התיבה ילמדנו רבינו מהו ליתן רוק תפל על גבי העין בשבת, א"ר חייא בר אבא בשם רבי לוי אסור ליתן רוק על גבי העין בשבת, מפני שהוא כמרפא בשבת, בוא וראה שאין מכה בעולם שאין לה רפואה ומה היא רפואתו של יצה"ר תשובה דאמר ר"י ב"ר שלום בשם ר"א ג' דברים מבטלין גזרה קשה אלו הן תשובה ותפלה וצדקה, א"ר יוסי אף שינוי השם ומעשים טובים לפיכך הקדוש ברוך הוא מקוה לדור המבול שמא יעשו תשובה, כיון שלא עשו תשובה וימח את כל היקום וגו' ושייר לנח בתבה, כיון שנחו המים היה צריך נח לצאת מן התבה, אלא אמר ברשות הקדוש ברוך הוא נכנסתי שאמר לי בא אתה וכל ביתך אל התבה ועכשיו איני יוצא אלא ברשותו, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא שנאמר וידבר א-להים אל נח לאמר צא מן התבה אתה ואשתך.

Translation: G-d spoke to Noah and said: Exit from the ark. Teach us, our teacher, what is the status of placing saliva on one's eye on Shabbos? Rabbi Chiya son of Abba in the name of Rabbi Levy answered: it is prohibited to place saliva on one's eye on Shabbos because it is similar to applying medicine to the eye.

Come and see whether there is an ailment on Earth that does not have a cure? What is the antidote for the evil inclination? Repentance, as said Rabbi Yehuda son of Sholom in the name of Rabbi Eliezer: three acts can cause the cancellation of a harsh decree and these are them: repentance, prayer and charity. Rabbi Yosse said: also changing one's name and performing good deeds. Based on that rule, G-d anticipated that the Generation of the Flood would repent. Because they did not repent, G-d destroyed all that was alive etc.

3. נוסח ארץ ישראל is known to be the נוסח that most closely resembles נוסח רומא.

and left Noah and all that was with him in the ark to remain living. Once the waters receded, Noah wanted to exit from the ark but said to himself: I entered the ark with G-d's permission as G-d had said: enter the ark, you together with your family. Now that the waters have receded, I will not exit the ark without G-d first giving His consent. G-d then appeared to Noah and told him: leave the ark, you and your family.

The Lines of ונתנה תוקף

Below are the lines and wording of ונתנה תוקף as laid out by Professor Daniel Goldschmidt in his מחזור לראש השנה:

<p>ותשובה ותפלה וצדקה / מעבירין את רע הגזירה. כי בשמך פן תהלתך / קשה לבעוס ונות לרצות כי לא תחפזין במות המת / כי אם בשובו מדרבו וחייה ועד יום מותו תחכה לו / אם ישוב מיד תקבלו אמת כי אתה הוא יוצרם ויודע יצרם כי הם בשר ודם. אדם יסודו מעפר / וסופו לעפר בנפשו יביא לחמו / משול כחרס הנשבר כחציר יבש וכציץ נוכל / כצל עובר וכענן כלה וכרוח נושבת וכאבק פורח / וכחלום יעוף. ואתה הוא מלך / א-ל חי וקים. אין קצבה לשנותך / ואין קץ לארץ ימיד ואין שעור למרכבות כבודך ואין לפרש עילום שמך: שמך נאה לך / ואתה נאה לשמך ושמנו קראת בשמך / עשה למען שמך וקדש את שמך / על מקדישי שמך בעבור כבוד שמך / הנערץ והנקדש כסוד שיח שרפי קדש / המקדישים שמך בקדש דרי מעלה עם דרי מטה / קוראים ומשלים בשלוש קדשה בקדש.</p>	<p>ונתנה תקף קדשת היום / כי הוא נורא ואיום ובו תנשא מלכותך / ויכון בחדסך בסאך ותשב עליו באמת / אמת כי אתה הוא דין ומוכיח ויודע ועד / וכותב וחותר וסופר ומונה ותזכור כל הנשכחות / ותפתח ספר הזכרונות ומאליו יקרא / וחותרם יד כל אדם בו ובשופר גדול יתקע / וקול דממה דקה ישמע ומלאכים יחפזו / וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו הנה יום הדין / לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין / וכל באי עולם יעברו לפניך בבני מרון כבקרת רועה עדרו / מעביר צאנו תחת שבטו כן תעביר ותספור ותמנה / ותפקוד נפש כל חי ותחתוך קצבה לכל בריה / ותכתוב את גזר דינם. בראש השנה יכתבון / וביום צום כפור יחתמון כמה יעברו, וכמה יבראו / מי יחיה ומי ימות מי בקצו ומי לא בקצו / מי במים ומי באש מי בחרב ומי בחיה / מי ברעב ומי בצמא מי ברעש ומי במגפה / מי בחניקה ומי בסקילה מי יגות ומי יגוע / מי ישקט ומי יטרף מי ישלו ומי יתסר / מי ירום ומי ישפל / מי יעשיר ומי יעני</p>
---	---

Pay attention to those lines that rhyme and those that do not rhyme.